

En Remigi FLAQUÉ i BESA segueix la centúria, té una memòria privilegiada. Amb una xerrada amena, intercalada de cançons populars, ens ha fet viure el que era el lleure escalenc a principis de segle.

L'Escalenc.— Qui eren els vostres pares?

Remigi Flaqué.— La mare era filla de Roses, el pare d'aquí. Es van casar l'any 1897. Al meu pare, en Pepito Tià li va regalar uns pantalons per casar-se, perquè fes més goig, ja que no en tenia ni cinc... Van viure un temps a Barcelona, on va nèixer la meua germana i van venir cap aquí molt aviat, no tenien res, ni taula... després vaig venir jo, era l'any 1900.

L'Esc.— Pel que ens han dit vós heu estat una persona inquieta, al llarg de la vostra vida heu participat en activitats?

R.F.— Havia jugat a futbol, anava a l'Orfeó i també vaig participar en la vida dels Ateneus.

L'Esc.— Ereu amic d'en Pepito Figueras?

R.F.— Noi! érem íntims amics. Vàrem fer moltes regates, de les que es feien amb embarcacions construïdes aquí, i algunes vegades vam guanyar el primer premi. Eren regates a vela, hi participavem quasi cada any: en Colomeda, que ja és mort, en Juà, el Curro, nosaltres... Per la Festa Major fèiem la regata que diríem portava el «sello», però quan parlo de les regates parlo d'una època que en fèiem cada dia de festa. Mireu si és així, que una vegada vam sortir tres bots per veure qui arribaria primer a l'Illa Mateua; sortir aquell dia era un disbarat, feia un llamp de vent ponent, una ponentada...! Tot i això, hi vam participar nosaltres (en Pepito Figueras, l'Antonio i Jo mateix), un contramestre que hi havia, em sembla que es deia Peralta, i en Francisco Solés —en Mansó—; amb en Josep M^o Solés (el pare de la Neus Solés), vam sortir d'aquí, de la platja, i en Peralta ja va volcar a la Punta; en Solés va entrar a la Clota, i nosaltres vam arribar a l'Illa Mateua...

L'Esc.— En Pepito Figueras havia estat un home més aviat públic, havia estat alcalde, i Vós, vau formar part alguna vegada de l'Ajuntament?

R.F.— No, jo no vaig formar mai part de l'Ajuntament. Però el que sí us puc dir és que l'Ajuntament d'en Pepito Figueras és el més bo que hi ha hagut en tota la vida. Va ser la glòria dels ajuntaments de l'Escala, tant és així que tots tenien el seu càrrec i el complien al peu de la lletra. En Marcel Vilabrú, per exemple, s'aixecava cada dia de bon matí, es passejava per tots els carrers del poble per veure on hi havia algun defecte de l'aigua... I si algun d'ells havia de sortir a fora per alguna feina, només tenien cinc pessetes de dieta, si en gastaven més s'ho pagaven de la butxaca.

L'Esc.— Aquesta vostra inquietud per llegir... de què us va venir, de l'escola, de la família...?

R.F.— Mireu, jo, quan vaig sortir del parvulari de la Maria Ribas, vaig anar a estudi amb el Sr. Alsina fins als 7 o 8 anys. Llavors vaig anar dos anys amb el Sr. Pepet, i a 11 anys ja anava en mar.

I a l'Ateneu vaig anar agafant llibres, fullejant... i et cultives una miqueta, no és que jo digui que sigui cultivat, però mireu a l'hora d'aprendre ja anava en mar... La vida era molt diferent d'ara, a casa no tenien pas res, havia d'ajudar... Nosaltres anàvem a arrendament, la mare guanyava quinze cèntims l'hora anant a apadessar, el pare anava en mar, com ens havíem de defensar? I l'any 1909, amb tot això que us dic, sense cap cèntim, vam fer aquesta casa. En Genís ens va fiar el ferro, ja que era serraller; en Benet Suñé va fer de paleta, també fiat. Cap a l'any 1915, el segon de la primera guerra europea, jo anava en mar amb l'hereu Calons, que estava de sort en la feina. Agafàvem sardina i amb el que jo vaig guanyar aquell any vam anar acabant de pagar el que devíem.

L'Esc.— Què feia abans la gent en el temps de lleure?

R.F.— Abans de l'«Ateneu d'Art i Cultura» hi havia esbarjos, diversions, coros, la Lliga contra el Joc, la coral, que tenia el local a la premsa de Can Salvat. I més enllà, cap els anys 6 al 8 hi havia hagut tres orquestres a l'Escala, una d'elles tenia per director a un tal Dalmau, potser sóc l'únic que encara me'n recordo, que es va ajuntar amb l'avi Xaxu i van fer una sola orquestra. L'orquestra de l'Avi Xaxu era la més popular, la dels que portaven gabardina: els pescadors; feia el ball a la Sala de la Viuda; hi havia també la d'en Ramon Tasis, que tocava a la sala «Les Delícies», a Can Pepet Sureda. Recordo que al sostre de la sala «Les Delícies» hi havia pintures de dones despullades, artísticament, és clar. Quan van entrar els nacionals, sigui pel que sigui, les van vestir per en Pere Sala, que sabia dibuixar.

Quan hi havia festes tradicionals l'Avi Xaxu feia una estudiantina, amb els homes grans. Recordo que un any se'n van fer dues, la dels grans i la dels petits.

Les estudiantines eren com el que ara en diem una «tuna», i es creaven per carnaval, per pasqua, per les festes...

Es cantaven coses com aquesta: «Pasqua ja n'és arribada, amb els seus camps plens de flors, l'espiga ja n'és granada, ja cobreixen nostres cors».

L'Esc.— Què era la Lliga contra el Joc?

R.F.— Era una cosa molt singular. El curiós del cas és que tots els que n'eren

membres eren els joves més jugadors de l'Escala. Cantaven aquesta cançó:

«Som els joves de la lliga que una americana en cantem dirigint-nos a les noies del nostre poble escalenc. Vosaltres pares i mares, ens podeu ben escoltar, que el jove que no juga és de gran formalitat. Si teniu una noieta bona per poder casar a un jove de la lliga ja li podeu ben donar...»

L'Esc.— Què era i com era l'Ateneu?

R.F.— L'Ateneu d'Art i Cultura, va fundar-se allà al carrer de Gràcia, a l'edifici on hi havia hagut correus. Era una casa de les més boniques que hi havia en aquell moment a l'Escala. Era l'any 1912 o 1913. Els seus fundadors van ser Lluís Sureda de Cala Gamba, que era poeta, l'Àngel Sureda, en Donjó, en Pere Tano, el Xaxu i altres. Allà s'hi va estar molt poc temps, després es va traslladar a on és ara la casa vella de Can Llonch, allà és on l'Ateneu va tenir més vida, es va fer molta feina. El Xaxu hi tenia un orfeó de més de cent veus, nois, noies i criatures; recordo que cantàvem una cançó que potser sóc l'únic, actualment, que la sé. Bé, en Donjó, que viu fora d'aquí, potser també, perquè ell era dels principals factòtums, era dels que hi donaven més vida junt amb en Calafat (el que va morir a França). En Calafat va fer l'opereta de «l'Estrafet», que es pot dir que té la mateixa temàtica que «La filla del mar». La cançó abans esmentada amb la qual va debutar l'orfeó cap a l'any 15 ó 16, és aquesta:

*«Jo quan era petiteta
en plorava de tristor
la meua mare, pobreta,
m'en cantava una cançó.
Cançons belles m'en cantava
i les cantava per mí,
quan al breçol em posava
procurant fer-me dormir.
A l'hivern a les vesprades
anava l'àvia filant,
m'en contava una rondalla
d'una bruixa i un gegant.
Més ja no fila ara l'àvia,
ja no sento el breçolar,
la mare tampoc no canta
i ven lluny m'en vull anar.
Vaig a dalt de la muntanya
a sentir cantar els ocells
i em tornarà l'alegria
i jo cantaré per ells.»*

El solo el feia la «Birusqueta», que es va casar amb el «Bolet» i se'n va anar a viure a Sant Feliu. I tot l'orfeó feia: